

LISTARMAÐURIN UNDIR LEIÐARSTJØRNUNI

DANSKI LISTARMAÐURIN **SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN** VAR **KNÝTTUR** AT **MONGUM** STØÐUM Í **NORÐURLONDUM**. TAÐ SÍÐSTA VARÐ **ÆRØSKØBING** Á ÆRØ. PART AV **UNGDÓMSÁRUM** SÍNUM BÚÐI HAVSTEEN-MIKKELSEN Í **LOPRA**, HER **FAÐIR** HANSARA **EJNAR MIKKELSEN** STÓÐ FYRI **HVALASTØÐINI** Í BYGDINI. BONDINI TIL **FØROYA** SLITNAÐU **ONGANTÍÐ**, OG ÚR HESUM **JØRÐILDI** SPRATT **TÝÐANDI** PARTUR AV **LISTARLIGA** AVRIKI HANSARA. **SUNNUDAGIN** 16. SEPTEMBER ERU LIÐIN **HUNDRAÐ** ÁR SÍÐAN **HAVSTEEN-MIKKELSEN** VAR BORIN Í **HEIM**

LIST

Pól á Kletti
post@socialur.in.fo

Eftir at fyrst útlendsk rannsóknarlið og síðan ferðafólk lögdu leiðina til Føroya og sum fráleið fóru at geva út bókur og rit um land okkara – fleiri teirra myndprýdd, tá atstøður til tess góvust við prentgerð – sæst ikki so nógv til Hest sum til aðrar útoyggjar, tó at hon ikki lá óhøgliga fyri.

Í hesum mongu staðfrøðiligu frásøgnum ella ferðafrásøgnum venda tey skrivandi sær mest móti Mykinesi, Skúvoy og onkrum av Norðoyggjunum. Tað var fuglameingi og bjargarøktin, ið dró.

At tala um Føroyar sum ferðamannaland kunnu vit ikki rættiliga fyrr enn hesi seinastu sløku fjøruti árin eftir at almenn stig vórðu tikin at fáa í lag regluliga millumlandasigling á egnum kjøli – fyrst Strandferðslan, síðan Smyril Line. Samstundis vórðu ferðamøguleikarnir innanoyggja munandi bœttir bæði sjóvegis og landvegis.

Áður vóru tað Skipafelagið við Tjaldrinum og DFDS við sínum ferðaskipum, ið røktu sambandið millum Føroya og útlond. Og um summarið hendi tað seg viðhvørt at fremmand ferðamannaskip – úr Týsklandi t.d. – lögdu at landi.

Og summargestir út í Hest kundu so hissini vera slíkir, ið Sigurd Simonsen á Ferðamannastovuni kom við í bátinum hjá Hans Paula hjá Mortani. Steðgurin var stuttur. Vóru líkindini góð varð farið niðan á oynna. Annars varð ikki tað stóra gjørt burturúr.

Eina palett í rassin...

Í mínum barnárum var lívið í heimbygðini Hesti ógvuliga fábroytt og friðarligt. Tá havnargerðin í 1965 er undantikin – tá alt kollveltist av gangi frá borimaskinum, kompressarum og dumparum – var alt meira statiskt.

Hetta var »livets gang i lidenlund«, sum tikið verður til.

Teir fáu, fremmandu summargestir, ið dvaldu, áttu antin næstingar ella kenningar í bygðini. Tveir teirra minnst eg serstaka væl, Birger Witttrup og Sven-Havsteen-Mikkelsen. Báðir danir.

Tann fyrri gisti á Bringi hjá pápa-beiggja mínum Árna og konuni Svanhild; hann hevði sum ungur siglt við donskum verjuskipi her, hevði funnið sær konu av Velbastað, varð síðan duravørður á Amalienborg og búði á ellisárum í Hurup í Norðurjútlandi.

Tann seinni búði á Nýlendi hjá Jóhan og Ólúvu og sást javnan til gongu eftir Ovaravegi beint oman fyri barndómsheim mitt við Gróthúsá. Hetta var eingin vanligur maður. Hann var hávaksin og herðabreiður og hevði so nógv undarligt dragl við sær, hvørja ferð tú sást hann til gongu. Undir hatti, í knæsiðum brókum, longum hosum og góðum gonguskóm við rættiligum traktorbotni, sum vit søgdu.

Hetta var Sven Havsteen-Mikkelsen. Sum barn sá eg hann ofta standa og tekna á Vaktarhústoftini oman fyri gøtuna, ið gekk suður frá Ovaravegi. Onkuntíð eitt sindur niðari, á Garðajørð ella heilt niðri við Kráarhjallar. Hvat gjørdi hann? Børn eru forvitin og vildu sleppa at síggja tað, sum hann gjørdi. Men sá hann fólk nærkast, flutti hann seg beinanvegin úr stað.

Vit fingi at vita, at amboðini hjá honum itu staffeli og palett og okkurt sovorðið. Pensil og blýant kendu vit. Men tú mátti ikki fara ov nær, tí so kundi tú rokna við, at hann smekkaði tær palettina í rassin. Hetta søgdu tey vaksnu, men tað mundi vera við hesum sum við søguni um fjørutrøllið og sjóðregilin, ið var søgd børnum fyri at halda teimum sum mest frá sjóvarmál-anum. Sögan um palettina varð søgd, tí eingin skuldi gera listarmanninum ónáðir í arbeiði sínum. Hann skuldi hava frið.

At Havsteen-Mikkelsen hevði tilhald á Nýlendi komst av, at eldra dóttirin í

húsinum, Dagný, var arbeidsgenta í Sandagerði. Sverri Dahl og Havsteen kendust væl og her fekst vitjan út í Hest í lag. Og her vórðu vinarbond knýtt fyri lívstíð.

Einaferð varð rikið fram undir, at tað kanska hevði verið vert hjá Havsteen at farið vestur í grannaoydna Koltur og mála og tekna. Hann bar seg undan, tí hann kendi ongan har. Kennskapur og samband við fólk var ein treyt fyri at skapa list. Kortini haldi eg ikki, at tað yvirhøvur rann sera nógv saman millum Havsteen og bygðarfólkið í Hesti. Ikki beinleiðis. Men hann sýndi fólkinum á staðnum virðing og segði tókk við ítøkiligari gerð, sum eg seinni skal venda aftur til.

Á Nýlendi var hann í góðum hondum. Tað veit eg, tí her í húsinum vóru fólk, sum út um dagsins strev høvdu avlopsmegi til at geva andsvirðum gætur og taka við teimum. Og hinvegin mundi hann vera opin fyri tí, ið tey høvdu at geva, sum eisini frásøgn hansara um árin í Lopra er vitnisburður um.

Faðir hansara Ejnar Mikkelsen var fyrstøðumaður á hvalastøðini í Lopra. Unga Sven Havsteen dæmdi sera væl at vera hjá, tá teir um náttina í kókarinum kókaðu lýsi úr tvøstinum. Slíkar latur datt tosið m.a. niður á trúarmál. Hann helt, at teir sumbingar, sum arbeiddu á hvalastøðini, vóru kingokristnir.

Hesar latur ávirkaðu Havsteen nógv, tí hóast hersknan royk av lýsi og guano, var hetta tann besta kirkjan, hann hevði gingið í.

Til fjals og fjøru

Nevnt er, at Hestur ikki í stóran mun hevði fingið innivist í myndabókum, ið fremmandagestir góvu út eftir vitjan í Føroyum. Hetta glopp fylti Havsteen-Mikkelsen við listarverkum sínum – bæði við málningum, kritmyndum og hópatala strikumyndum. Og hann er við listarlugu strokum sínum staddur bæði til fjals og fjøru.

Havi mangan litið at einum stein-

Lopra. Part av ungdómsárum sínum búði Havsteen-Mikkelsen í Lopra, her faðir hansara Ejnar Mikkelsen stóð fyri hvalastøðini í bygðini

prenti av Hests bygd. Listarmaðurin er staddur sunnan fyri bygðina og lítir beint á galvarnar á uttastu húsunum. Myndin hevur eina heilt serliga dýpd við atlit til landslagið handan bygðina, ið kennist so undarliga nær, og frástøðan millum uttasta húsið og tey heimanfyri er at kalla eingin; kundu fyri tað staðið síð um síð í beinari røð. Havi tí mangan hugsað, hvar Havsteen hevur verið staddur, tá hann hevur strikað húsinu upp. Við at líta at einum hjalli fremst kann hann hava flutt seg bæði oman- og niðanefstir og suður- og norðureftir alt í einum. Í mínum eygum er hetta Bakkahjallurin, men av tí, at har er so nógv annað ímillum, ber hetta ikki til. Heldur er talan um ein av Kráarhjøllunum (tann hjá Jóan Kristjani). Og nú passar myndin betur.

Í skrivandi løtu havi eg framman fyri mær eitt steinprent, har myndeðnið er Norðuri í Geil, við Fløtugarði og fjósinum og hoyggjshúsinum hjá Gamla Hans Jakku fyri endan. Geilin her vekir minni og eg kann ikki annað enn smáflenna, tá eg hugsu um, hvussu stuttliga, tey gomlu viðhvørt kundu málbera seg.

Hetta er í hoyna og neytini eru komin oman av oynni í undirhagan at ganga. Tey eru nú Norðuri í Geil og við portrið á Kirkjufjørð stendur Ella á Stykki við dyllu. Hon skal til neyta,